

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2015-05-28
Stockholm

Mål nr
M 9668-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-10-06 i mål M 3898-14, se bilaga

KLAGANDE

Miljönämnden i Falu kommun
791 83 Falun

MOTPART

S E

Ombud: Advokaten U R

SAKEN

Föreläggande om byte av värmekälla för uppvärmning av byggnader på fastigheten X i Falu kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen miljönämndens i Falu kommun beslut den 15 april 2014 i ärende nr MNM0513/13.

Dok.Id 1207824

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljönämnden i Falu kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut. Som skäl för sitt yrkande har nämnden, utöver det som antecknats i mark- och miljödomstolens dom, framhållit att ett av riksdagens miljömål är att stabilisera koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter, att även mindre användare av oljeeldning behöver vidta åtgärder om miljömålen ska följas, att det inte finns några skäl för att S E fortsättningsvis ska använda olja för uppvärmning av industrilokaler, att den kostnadsberäkning som framtagits delvis bygger på S Es egna uppgifter och inte heller har motsagts av S E, att den lägre förbrukningen av olja år 2014 kan bero på att detta var ett varmare år än normalt, samt att den föreslagna investeringen av värmepumpen är återbetald på kortare tid än anläggningens livslängd och därför är rimlig att installera.

S E har motsatt sig ändring. Han har, utöver det som antecknats i mark- och miljödomstolens dom, framhållit att han inte har godtagit nämndens beräkningar av oljeförbrukning och avskrivningstid på investeringen, att oljeförbrukningen uppgick till 24 kubikmeter år 2014, att avskrivningstiden ska sättas till 1,5 år med hänsyn till att han därefter inte kommer ha någon lokalhyresgäst och alltså ingen hyresintäkt till följd av de hyreshöjningar han måste genomföra med anledning av bytet av värmekälla samt att han inte har någon möjlighet att finansiera investeringen. Han har vidare framhållit att för det fall en ny lokalhyresgäst ska kunna tas in i lokalen behöver denna anpassas på ett sätt som kräver bygglov, vilket inte kommer att kunna medges med hänsyn till nuvarande detaljplan, som endast medger bostäder på området. Även av den anledningen kan investeringen komma att bli onödig.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har i huvudsak anfört följande. Miljöbalken ska tillämpas på verksameters energianvändning, även om dess energianvändning och växthusgasutsläpp i sig är ringa i ett globalt perspektiv. Hushållning med energi och övergång till förnybara energikällor är centrala åtgärdsområden för att kunna begränsa

växthuseffekten. Att begränsa växthuseffekten är ett prioriterat mål i Sverige. Föreläggandet innebär inte ett generellt förbud mot oljeeldning. Det kan finnas verksamheter där det finns särskilda skäl att använda olja. Kostnaden för verksamhetsutövaren är inte orimliga i förhållande till miljövinster. Vid en årsförbrukning av 35 kubikmeter olja blir det ungefärliga koldioxidutsläppet 9 500 kg/år. Miljönyttan vid byte till en värmepump, bestående i minskade koldioxidutsläpp, kan beräknas till 50 000 – 100 000 kr per år. Med hänsyn till den miljönytta åtgärden innebär och med hänsyn till att den initiala kostnaden är låg och lönsam på sikt framstår åtgärden som rimlig.

Energimyndigheten har i huvudsak anfört följande. Oljeeldning som värmekälla för uppvärmning av byggnader i yrkesmässig användningen uppfyller varken kravet på bästa möjliga teknik eller kravet på energihushållning och användning av i första hand förnybara energikällor. Kravet på att i första hand använda förnybara energikällor ska ses som en förpliktande regel och inte ett målsättningsstadgande. Det innebär att miljöbalken i normalfallet ställer krav på att verksamhetsutövaren ska använda förnybara energikällor om så är möjligt. Det saknar betydelse vid tillämpningen av relevanta delar av miljöbalken att ett byte av värmekälla i det enskilda fallet endast leder till försumbart minskade utsläpp och minskad påverkan på människors hälsa och miljön. Kravet på energihushållning och att i första hand använda förnybara energikällor är ett självständigt försiktighetsmått och ska inte ses som en del av bedömningen av frågan om förorening eller störning på hälsa och miljö. Det saknar betydelse om en åtgärd endast leder till försumbart minskade utsläpp jämfört med den totala mängden utsläpp eller minskad skada på människors hälsa eller miljö. Det är tillräckligt att en åtgärd innebär en ökad energieffektivisering eller att användning av icke-förnybar energi byts ut till användning av förnybar energi för att främja resurshushållning och leda mot ett kretsloppssamhälle. Om en åtgärd bedöms vara lönsam ur ett livscykelperspektiv kan åtgärden inte anses orimlig att utföra. Det är både lämpligt och proportionerligt att genom tillsyn implementera de krav som följer av miljöbalken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

De frågor som Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till är om nämnden har haft fog för att förelägga S E att byta värmekälla och om nämndens föreläggande har varit tillräckligt preciserat.

Bestämmelserna i miljöbalken syftar enligt 1 kap. 1 § till att främja en hållbar utveckling och ska tillämpas så att bl.a. hushållning med energi främjas. I 2 kap. miljöbalken anges ett antal principer och hänsynsregler vars tillämpning ska möjliggöra att balkens mål uppnås. Dessa principer och hänsynsregler ska tillämpas av alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet och de ska tillämpas även vid bl.a. tillsyn. Hänsynsregeln i 2 kap. 5 § miljöbalken ger uttryck för hushållningsprincipen. Enligt bestämmelsen ska alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand ska förnybara energikällor användas. Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken gäller kraven i bl.a. 2 kap. 5 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Hushållningsprincipen innebär att all verksamhet ska bedrivas och alla åtgärder ska vidtas på ett sådant sätt att råvaror och energi används så effektivt som möjligt och förbrukningen minimeras. Principen gäller även mindre verksamheter, som den nu aktuella. Bedömningen av om en verksamhet är förenlig med hushållningsprincipen och om ett föreläggande är rimligt eller inte måste dock göras från fall till fall med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet. Verksamhetens storlek är en av flera faktorer som påverkar denna bedömning. Verksamhetens storlek påverkar miljönyttan i det enskilda fallet av till exempel olika uppvärmningsalternativ (jfr prop. 1997/98:45 Del 2 s 20).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att det inte ens påstås i målet att den aktuella oljepannan ger upphov till några lokala hälso- eller miljöproblem. Föreläggandet om byte av värmekälla grundar sig istället på ett allmänt

behov av att minska på omfattningen av användandet av olja som uppvärmningsmetod. Detta eftersom en fortsatt eldning med olja som är ett fossilt, icke förnybart bränsle, bidrar till utsläpp av växthusgaser vilket inte är förenligt med framför allt hushållningsprincipen. I förarbetena till miljöbalken anges särskilt att tillsynsmyndigheten inte bara kan agera vid direkt miljöpåverkande överträdelser, utan även när t.ex. hushållningsprincipen inte iakttas (prop. 1997/98:45 Del 2, s 273).

Vid skälighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken ska miljönyttan som en åtgärd kommer att leda till vägas mot kostnaderna för åtgärden. Verksamhetens storlek är en faktor som bör vägas in i bedömningen av miljönyttan. Det är i detta fall fråga om en mindre verksamhet. Med hänsyn till att även mindre verksamheter bidrar till utsläppet av växthusgaser och med hänsyn till Naturvårdsverkets beräkning av miljönyttan i detta fall kan konstateras att miljönyttan av åtgärden trots verksamhetens storlek ändå är beaktansvärd. Vidare framgår av utredningen att ett byte av värmekälla till den föreslagna lösningen, även om energiåtgången är den som S E angivit i Mark- och miljööverdomstolen, kommer att innebära en sänkning av värmekostnaderna för fastigheten och att åtgärden kommer att återbetala sig över tid. Det har inte heller i målet framkommit att det skulle föreligga några särskilda svårigheter för verksamhetsutövaren i detta fall att byta värmekälla till den av nämnden förordade, eller att det medför några komplikationer för verksamheten att övergå från oljeeldning till uppvärmning med värmepump. Föreläggandet om byte av värmekälla kan således inte anses orimligt och nämnden har haft fog för att utfärda föreläggandet.

Vad gäller frågan om föreläggandet är tillräckligt preciserat så finner Mark- och miljööverdomstolen med hänsyn till den grundliga utredning som ligger bakom nämndens beslut och de överväganden som görs i beslutet att föreläggandet är tillräckligt preciserat. Överklagandet ska därför bifallas och nämndens beslut fastställas.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, hovrättsrådet Roger Wikström, tekniska rådet Yvonne Eklund och tf. hovrättsassessorn Sigrid Malmström, referent.

Föredragande har varit Alexander Häggkvist.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-10-06
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3898-14

KLAGANDE

S E

Ombud: Advokat U R

MOTPART

Miljönämnden i Falu kommun
Stadskansliet
791 83 Falun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut 2014-06-17 i ärende 505-5504-2014, se
domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande om byte av värmekälla för uppvärmning av byggnader på
fastigheten Falun X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut den 17
juni 2014 i ärende nummer 505-5504-2014 samt Miljönämndens i Falu kommun
beslut den 15 april 2014 i ärende MNM0513/13.

Dok.Id 381366

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Miljönämnden i Falu kommun förelade den 15 april 2014 S E att inom tre år från det att nämndens beslut vunnit laga kraft, ersätta oljeeldningen på fastigheten X med en värmekälla med lågt eller inget inslag av ej förnybara energikällor.

Föreläggandet tillkom efter ett tillsynsbesök av miljöförvaltningen under 2013, då det konstaterades att uppvärmningen av byggnaderna på fastigheten består av oljepannor med en årlig förbrukning av cirka 35 m³ olja per år.

Som skäl för sitt beslut anförde nämnden huvudsakligen följande. Vid en övergripande bedömning av ärenden konstaterar nämnden att det är skäligt att kräva ett byte från oljeeldning till en värmekälla som baseras på förnybar energi. Vid val av energikälla finns flera möjliga alternativ, t.ex. fjärrvärme, biobränsle och värmepump. Fjärrvärme finns inte framdraget så nära att det med rimliga kostnader skulle gå att ansluta dit. Vid val mellan biobränsle (t.ex. pellets) och värmepump har S E uppgett att han föredrar värmepump då en sådan innebär mindre skötselbehov än en förbränningsanläggning. Det som miljömässigt talar emot en värmepump är att energikällan inte nödvändigtvis är förnybar, men denna lösning skulle ändå ge en betydande minskning av använd mängd icke förnybar energi. Kravet på förnybarhet i 2 kap 5 § miljöbalken är inte heller ovillkorligt. Nämnden väljer att i detta beslut inte i detalj ta ställning till vilken typ av uppvärmning som väljs, men bedömer att det förslag som S E redovisat, nämligen värmepump, utgör en acceptabel lösning miljömässigt och nämnden förutsätter att det är den lösning som genomförs. Miljöförvaltningens översiktliga utredning av kostnaderna visar att detta val inte är orimligt ekonomiskt sett. Nämnden bedömer att en tidsfrist på tre år är rimlig för att genomföra bytet till en miljömässigt bättre energikälla.

Nämnden har i sitt beslut hänvisat till 2 kap 5-7 §§ miljöbalken.

S E överklagade nämndens beslut och yrkade att detta skulle undanröjas.

Länsstyrelsen i Dalarnas län avslog i beslut den 17 juni 2014 (domsbilaga 1) S Es

överklagande. Som skäl härför anförde länsstyrelsen huvudsakligen följande. Länsstyrelsen gör bedömningen att fortsatt generell oljeeldning bidrar till utsläpp av växthusgaser och i förlängningen medför skada för människors hälsa och miljön. S E har som enskild verksamhetsutövare en skyldighet att utföra de skyddsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön samt att använda bästa möjliga teknik. Han ska vidare hushålla med råvaror och energi, utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning samt i första hand använda förnybara energikällor. Miljönämndens föreläggande är inte otydligt. Nämnden har i skälen för beslutet redogjort för olika möjliga alternativ. Beräkningar gjorda i ärendet, vilka inte bestritts av S E, visar att en värmepump torde kunna betala sig på cirka fem år. Det är därför inte orimligt att uppfylla föreläggandet, som inte heller är mer ingripande än vad som behövs i det enskilda fallet. Länsstyrelsen avslår därför överklagandet.

S E har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

S E har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, upphäver Miljönämndens i Falu kommun beslut den 15 april 2014.

Till grund för sin talan har S E uppgett att föreläggandet saknar laglig grund. Han har utvecklat sin talan och därvid anför huvudsakligen följande. Vad som krävs i fråga om skyddsanordningar, begränsningar i verksamheten och andra försiktighetsåtgärder ska avgöras utifrån en bedömning av förhållandena i det enskilda fallet. Länsstyrelsens beslut bygger dock på en bedömning av skadligheten av oljeeldning som sådan. Länsstyrelsen har därmed inte gjort någon bedömning av oljeeldningens eventuella skadlighet i S Es enskilda fall. Beslutet framstår som och innebär ett generellt förbud mot oljeeldning. Att elda i oljepanna är emellertid en godkänd och vedertagen metod för uppvärmning och det utsläpp som systemet genererar är av försumbar betydelse i detta fall. Det har i ärendet inte

framkommit några skäl för att anta att användandet av det befintliga värmesystemet medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessutom så strider länsstyrelsens beslut mot rimlighetskravet i 2 kap 7 § miljöbalken. Mot bakgrund av att en värmepump inte är förnybar kan ifrågasättas hur stor nytta blir av ett byte från oljeeldning till värmepump. Föreläggandet innebär inte någon betydande minskning av använd mängd icke förnybar energi. Oaktat att en värmepump skulle ge viss nytta i miljöhänseende står den ekonomiska belastning det skulle innebära för S E att byta ut systemet, inte i proportion till nyttan av åtgärden. S E har inte vitsordat och kan inte vitsorda nämndens beräkningar om att en värmepump torde kunna betala sig på fem år. Att byta ut oljepannan mot en värmepump skulle kosta S E cirka 1 miljon kronor. Kostnaden skulle komma att belasta S Es hyresgäst, vilken motsatt sig förlängning av hyreskontraktet med ett sådant villkor. S E skulle därmed inte ha någon hyresgäst till lokalerna på fastigheten och då inte heller någon finansiering av investeringen för värmepumpen. Slutligen måste nämndens sätt att formulera föreläggandet kontra skälen för beslutet anses vara för oprecist för att vara verkställbart, då det innebär en osäkerhet för S E om vad som egentligen förväntas av honom. Det finns en risk för att om S E väljer en annan lösning än värmepump, att nämnden då anser att den valda lösningen inte varit tillräckligt tillfredsställande och därför framställer ytterligare krav på S E, vilket i sådana fall skulle göra investeringen bortkastad.

DOMSKÄL

Inledningsvis anser mark- och miljödomstolen att miljönämndens föreläggande inte är så otydligt eller oprecist att det bör upphävas på denna grund. Beträffande S Es invändningar i övrigt gör domstolen följande överväganden.

Som framgår av länsstyrelsens beslut ger oljeeldning generellt en nettoökning av halten växthusgaser i atmosfären som i förlängningen bidrar till den globala uppvärmningen. En allmän utfasning av oljeeldning för uppvärmningsändamål är därför utan tvekan angelägen från miljösynpunkt. S Es byte av värmekälla torde emellertid endast ha en helt försumbar betydelse i detta hänseende.

Den aktuella oljeeldningen ger inte heller upphov till någon skada i övrigt för människors hälsa och miljön. Det finns inte anledning att ifrågasätta S Es uppgifter om kostnaderna för ett utbyte. En mer generell utfasning av kvarvarande oljeeldning i kommunen och i landet i stort får förutsättas kunna komma till stånd på andra sätt, exempelvis genom en förstärkning av ekonomiska styrmedel eller ett generellt förbud.

Mot denna bakgrund framstår det varken som lämpligt eller rimligt att förelägga S E med att byta värmekälla på det sättet som kommunen gjort. Länsstyrelsens och miljönämndens beslut ska således upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, ska ges in till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, senast den 27 oktober 2014. Prövningstillstånd krävs.

Emilia Virtanen

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Emilia Virtanen, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson.

Rättsenheten
 Thomas Winberg
 Direkt 010-2250418
 thomas.winberg@lansstyrelsen.se

Beslut

1 (5)

2014-06-17

Dnr: 505-5504-2014

Klagande

Stefan Ericson med firma Fastighetsbolaget
 Kansliet (Delg.kv.)
 c/o Ombud: Advokaten Ulf Rathsmann (Delg.kv.)
 Advokatfirman Glimstedt Dalarna AB, Box 1283
 791 12 Falun

NACKA TINGSRÄTT
 Avdelning 3
 INKOM: 2014-07-03
 MALNR: M 3898-14
 AKTBIL: 4

Motpart

Miljönämnden
 Falu kommun
 791 83 FALUN

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2014-07-03

Akt. 3 M 3898-14
 Aktil.

Överklagande av miljönämnden i Falu kommuns beslut den 15 april 2014 om föreläggande om byte av värmekälla för uppvärmning av byggnader på fastigheten Bäckehagen 53:11 i Falu kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen avslår överklagandet.

Beskrivning av ärendet

Miljönämnden i Falu kommun beslutade den 15 april 2014, ärendenr MNM0513/13, att förelägga Stefan Ericson (19411226-7135) med firma Fastighetsbolaget Kansliet att inom tre år från det att beslutet vunnit laga kraft ersätta oljeeldningen på fastigheten Bäckehagen 53:11 med en värmekälla med lågt eller inget inslag av ej förnybara energikällor.

Av beslutet framgår bland annat följande. Vid en övergripande bedömning av ärenden konstaterar miljönämnden att det är skäligt att kräva byte från oljeeldning till en värmekälla som baseras på förnybar energi. Vid val av energikälla finns flera möjliga alternativ, till exempel fjärrvärme, biobränsle och värmepump. Fjärrvärme finns inte framdraget så nära att det med rimliga kostnader skulle gå att ansluta dit. Vid val mellan biobränsle (till exempel pellets) och värmepump har Stefan Ericson uppgett att han föredrar värmepump då en sådan innebär mindre skötselbehov än en förbränningsanläggning. Det som miljömässigt talar emot värmepump är att energikällan inte nödvändigtvis är förnybar, men denna lösning skulle ändå ge en betydande minskning av använd mängd icke förnybar energi. Kravet på förnybarhet i 2 kap. 5 § miljöbalken (MB) är inte heller ovillkorligt. Miljönämnden väljer att i detta beslut inte i detalj ta ställning till vilken typ av uppvärmning som väljs, men bedömer att det förslag som

Ericson redovisat, nämligen värmepump, utgör en acceptabel lösning miljömässigt och förutsätter att det är den lösning som genomförs. Miljöförvaltningens översiktliga utredning av kostnaderna visar att detta val inte är orimligt ekonomiskt sett och Ericson har heller inte invänt mot detta resonemang.

Stefan Ericson har, genom ombudet, advokaten Ulf Rathsmann, överklagat beslutet och yrkat att länsstyrelsen upphäver det överklagade beslutet. Han anför bland annat följande. Det föreligger inte laglig grund för föreläggandet. Som grund för beslutet har han uppfattat det som att nämnden åberopat dels 2 kap. 3 § och dels 2 kap. 5 § MB. Enligt den förra bestämmelsen ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I 2 kap. 5 § MB stadgas att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand ska förnybara energikällor användas. Han menar att nämndens beslut strider mot 2 kap. 7 § MB som stadgar att kraven i 2 kap. 2–5 §§ och 6 § 1 st. MB gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Bestämmelsen innehåller den så kallade skälighetsregeln, vilken innebär att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB visserligen medför att alla åtgärder som kan påverka hälsa eller miljö ska bedrivas på ett sådant sätt att olägenheterna förebyggs eller begränsas, men att de måste tillämpas så att inte orimliga krav ställs på verksamhetsutövaren med hänsyn till skyddsåtgärdernas effekt och kostnaderna för dem; någonstans går en gräns där marginalnyttan för miljön inte uppväger de kostnader som läggs ned på försiktighetsmått. Att elda med oljepanna är en godkänd och vedertagen metod för uppvärmning och det utsläpp som systemet genererar är av försumbar betydelse i detta fall. För att motivera ett förbud mot att använda oljepannan krävs att det i MB:s mening föreligger risk för människors hälsa eller miljön (se MÖD 2005:9). Det har i ärendet inte framkommit några skäl för att anta att användandet av det befintliga värmesystemet medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. I vart fall måste det utsläpp som systemet genererar anses vara av försumbar betydelse i detta enskilda fall. Nämnden har i skälen för sitt beslut inte ens preciserat någon konkret skada eller störning i detta enskilda fall. Att byta ut oljepannan skulle kosta Stefan Ericson ca 1 000 000 kr. För att kunna finansiera bytet skulle kostnaden komma att belasta hans hyresgäst Cleanosol AB. Han har fört förhandlingar med Cleanosol angående en förlängning av det befintliga hyreskontraktet, för att på så sätt säkerställa den totala finansieringen av värmepumpen. Cleanosol har dock motsatt sig förlängning på

förändrade villkor. Han befarrar att det finns en uppenbar risk att Cleanosol avflyttar från de förhyrda lokalerna. Han kommer därmed inte att ha någon hyresgäst till lokalerna i fastigheten och därmed inte någon finansiering av investeringen för värmepumpen. Därjämte kommer han helt att sakna hyresintäkt. Den ekonomiska belastning det skulle innebära för honom att byta ut systemet är således oproportionerlig i förhållande till nyttan av åtgärden. Följaktligen måste det bedömas vara en alltför ingripande åtgärd och därmed orimligt att tvinga Stefan Ericson att byta ut det befintliga värmesystemet som fungerar och är tillåtet. Slutligen kan konstateras att miljönämnden i sitt beslut har förelagt Stefan Ericson att inom tre år från det att beslutet vunnit laga kraft ersätta oljeeldningen på fastigheten med en värmekälla med lågt eller inget inslag av ej förnybara energikällor. Miljönämnden har i skälen för beslutet anfört att han ska byta från oljeeldning till en värmekälla som baseras på förnybar energi och att det finns flera möjliga alternativ, t.ex. fjärrvärme, biobränsle och värmepump. Miljönämnden kommer slutligen fram till att den i sitt beslut inte i detalj vill ta ställning till vilken typ av uppvärmning som ska väljas, men att det förutsätts att Stefan Ericson väljer det förslag som han själv redovisat, nämligen en värmepump genom installation av bergvärme. Nämndens sätt att formulera föreläggandet kontra skälen för beslutet måste anses vara för oprecist för att vara verkställbart, då det innebär en osäkerhet för honom om vad som egentligen förväntas av honom. Det finns exempelvis risk för att – för det fall att han slutligen väljer en annan lösning än den som miljönämnden förutsatt kommer att väljas – att nämnden då anser att den valda lösningen inte varit tillräckligt tillfredsställande och därför framför ytterligare krav på Stefan Ericson, vilket i sådana fall skulle göra investeringen bortkastad. Miljönämndens beslut måste därmed även mot denna bakgrund anses vara för oprecist för att det ska anses verkställbart och därmed inte lagligen grundat.

Skäl till länsstyrelsens beslut

Enligt 1 kap. 1 § MB syftar bestämmelserna i MB till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

MB skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och

5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Enligt 2 kap. 3 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 2 kap. 5 § MB ska alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand ska förnybara energikällor användas.

Enligt 2 kap. 7 § 1 st. första och andra meningen MB gäller kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Enligt 26 kap. 9 § 1–2 st. MB får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att MB samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

En tillämpning av bestämmelserna i MB ska ske mot bakgrund av den övergripande målbestämmelsen i 1 kap. 1 § MB, varav det framgår att bestämmelserna i MB syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I förarbetena anges att en av grundtankarna med MB är att den nuvarande generationen inte får ägna sig åt en livsföring som skadar miljön och utarmar naturresurserna. Sålunda måste i hög grad en långsiktigt god hushållning med naturens resurser säkerställas och samtliga MB:s bestämmelser tolkas på sådant sätt att MB:s mål och syfte bäst tillgodoses, se prop. 1997/98:45 del 2 s. 7 f.

För uttolkning av vad som avses med en hållbar utveckling kan i det enskilda fallet sökas ledning i de nationella miljö kvalitetsmålen, se prop. 1997/98:45 del 2 s 8.

Enligt Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet begränsad klimatpåverkan ska halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det

globala målet kan uppnås. Miljö kvalitetsmålet begränsad klimatpåverkan har preciserats så att Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter (ppmv koldioxidekvivalenter). Den svenska energi- och klimatpolitiken syftar till en effektiv och hållbar energianvändning med låg negativ inverkan på klimatet, miljön och människors hälsa.

Den övergripande fråga som länsstyrelsen sålunda har att pröva är huruvida fortsatt oljeeldning är förenligt med kraven på hållbar utveckling och det nyss angivna miljömålet. Prövningen måste ske med beaktande av vad som kan bli följden vid en generell fortsatt oljeeldning.

Länsstyrelsen gör bedömningen att fortsatt generell oljeeldning bidrar till utsläpp av växthusgaser och i förlängningen medför skada för människors hälsa och miljön. Stefan Ericson har som enskild verksamhetsutövare en skyldighet att utföra de skyddsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön samt att använda bästa möjliga teknik. Han ska vidare hushålla med råvaror och energi, utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning samt i första hand använda förnybara energikällor. En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden som behövs för att MB ska följas.

Miljönämnden har i sitt beslut förelagt Stefan Ericson att inom tre år från det att beslutet vunnit laga kraft ersätta oljeeldningen på fastigheten med en värmekälla med lågt eller inget inslag av ej förnybara energikällor. Det är inte otydligt. Miljönämnden har i skälen för beslutet redogjort för olika möjliga alternativ. Beräkningar gjorda i ärendet, vilka inte bestritts av Stefan Ericson, visar att det alternativ som Stefan Ericson själv redovisat, en värmepump, torde kunna betala sig på cirka fem år. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att det inte är orimligt att uppfylla föreläggandet, som heller inte är mer ingripande än vad som behövs i det enskilda fallet. Länsstyrelsen avslår därför överklagandet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till mark- och miljödomstolen, se bilaga (formulär 18).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsjurist Inger Svanström, beslutande, miljöhandläggare Anders Adolfson och länsjurist Thomas Winberg, föredragande.

Inger Svanström

Thomas Winberg

Anders Adolfson

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.